

Õiguskantsler

Teie 02.09.2015 nr

Meie 05.10.2015 nr 7-4/151157/1504258

Vastus pöördumistele

Pöördusite õiguskantsleri poole 2 avaldusega, millest esimesele olete kandnud kuupäevana 02.09.2015 ja mis laekus Õiguskantsleri Kantseleisse 04.09.2015. Teisele avaldusele kuupäeva kantud ei ole ning see saabus 09.09.2015.

Väitsite, et olete õiguskantslerile saatnud 5 kaebust, ent ei ole ühtegi vastust saanud ja kahtlete, kas need on päralt jõudnud. Teadaolevalt on lähiajal Õiguskantsleri Kantseleisse jõudnud kokku 6 Teie pöördumist, millest neli avaldust¹ puudutasid Teie kinnipidamist Politsei- ja Piirivalveameti Lääne prefektuuri Pärnu politseijaoskonna arestikambris ja 2 kinnipidamist Tallinna Vanglas. Pärnu arestikambris kinnipidamisega seonduvate avalduste vastus nr 7-4/151100/1504048 edastati Teile 22.09.2015 Tallinna Vanglasse ja peaks olema Teieni jõudnud. 04.09.2015 ja 09.09.2015 avaldustele on vastuseks käesolev kiri. **Seega ei ole põhjust arvata, et mõni Teie lähiaja pöördumine õiguskantsleri poole ei oleks õiguskantslerini jõudnud või oleks vastamata jäänud.**

Kaebate suhtlemisvõimaluste puudumisele Tallinna Vanglas. Täpsemalt, et Teil ei ole võimalik suhelda telefonitsi advokaadiga ja telefoni, kirja või kokkusaamiste teel perekonnaga. Perekonnaliikmetega suhtlemise osas on 22.09.2015 vastuses nr 7-4/151100/1504048 viidatud, et Teie suhtes on rakendatud kriminaalmenetluse seadustiku (KrMS) § 143¹ kohaselt suhtlemiskeeldu, mis on jätkuvalt jõus ning ka põhjuseks, et Teie suhtlus perekonnaliikmetega on piiratud. Nagu ka 22.09.2015 kirjas öeldud – õiguskantsleril ei ole pädevust sekkuda kriminaalmenetlusse ning **sestap jäävad Teie kaebused osas, mis puudutavad võimalusi perekonnaliikmetega suhelda, vastavalt õiguskantsleri seaduse (ÕKS) § 25 lõikele 2 läbi vaatamata.**

Kaitsjaga suhtlemise osas täpsemate andmete ja muu teabe saamiseks külastas 25.09.2015 Tallinna Vanglat õiguskantsleri nõunik. Tallinna Vangla vanglateenistuse ametnikud kinnitasid, et kaitsjaga võimaldatakse telefonitsi kõnelda võimalikult peatselt pärast vastava taotluse esitamist. Tuvastada õnnestus, et esitasite taotluse kaitsjaga telefonitsi suhtlemiseks, milline võimalus Teile 09.09.2015 ka anti ja Te suhtlesite telefonitsi advokaat []. Kuna ka Teie enda avalduses ei ole täpsemaid andmeid (nt et millal esitasite taotluse(d) ja kui mitu taotlust võib olla

¹ 08.08.2015, 14.08.2015, 19.08.2015 ja 21.08.2015.

jäänud rahuldamata jne), siis saab kogutud teabe põhjal vaid sedastada, et kaitsjaga Teile telefonitsi suhtlemist on võimaldatud ning **puudub alus arvata, et oleksite esitanud Tallinna Vanglas viibides taotlusi kaitsjaga telefonitsi suhtlemiseks, mida ei oleks üldse või mõistliku aja jooksul rahuldatud ja sellega Teie õigusi rikutud.**

Kaebate, et keegi lähedastest ei tea, kus Teid hoitakse. Tallinna Vanglas kogutud andmete kohaselt olete Tallinna Vanglas viibimise ajal saanud 28.08.2015, 03.09.2015, 23.09.2015 ja 24.09.2015 kolmelt erinevalt isikult pakke. Pole küll selge, kas nimetatud isikud kuuluvad Teie lähedaste hulka, ent fakt on, et teatav hulk inimesi Teie asukohta teadis ja teab ning sestap ei saa veenvaks pidada väidet, et isegi, kui Teile pakke toonud isikud ei ole Teie pereliikmed, teaksid tuttavad või Teiega muus taolises suhtes olevad isikud Teie asukohta paremini kui Teie pereliikmed. **Seega ei saa veenvalt tuvastada ka ses küsimuses Teie õiguste rikkumist.**

Olete kindlal veendumusel, et Teie õigusi rikutakse, ent ei ole kursis, kuidas täpselt, kuna Teie hinnangul ei ole Teile tutvustatud vangla kodukorda. Teie isiklikust toimikust (ja ka Teie avaldustest) nähtub, et saabusite Tallinna Vanglasse 21.08.2015. Samal päeval olete allkirjastanud Tallinna Vanglas dokumendi, milles on lühidalt loetletud kinni peetava isiku kohustused, samuti erinevad kinnipidamist reguleerivad õigusaktid ning regulatsioonid. Nimetatud dokumendis on osutatud, et erinevaid õigusakte (sh ka vangla kodukorda) on võimalik saada tutvumiseks inspektor-kontaktisiku käest. Vähemalt 25.09.2015 seisuga oli Teie inspektor-kontaktisikul vangla kodukord väljatrükituna olemas ja kinni peetavatele isikutele kasutamiseks saadaval. Vangistusseaduse (VangS) § 14 lg 2 sätestab, et hiljemalt vanglasse saabumisele järgneval päeval kohtub kinnipeetav vanglateenistuse ametnikuga, kes selgitab kinnipeetavale tema õigusi ja kohustusi. Kinnipeetavale antakse kirjalik teave vangistuse täideviimist reguleerivate seaduste, vangla sisekorraeeskirjade ja kaebuste esitamise kohta. Vanglateenistus on informeerinud Teid võimalusest kodukorraga inspektor-kontaktisiku vahendusel tutvuda ja kodukord on tutvumiseks sobivas vormis inspektor-kontaktisikul ka olemas. **Seega ei saa selleski küsimuses nentida, et Teie õigusi oleks rikutud.**

Kaebate, et palusite pärast vanglasse saabumist kirjutusvahendit, mille saite alles 28.08.2015. Samuti ei antud Teile 3 päeva ümbrikku. Üldpõhimõttena toimub vahistatu kirjavahetus tema kulul (VangS § 96 lg 2). Õigustloovad aktid ei näe ette sõnaselget vanglateenistuse kohustust väljastada igal juhul isikule kirjutusvahendeid (see ei välista, et vastav kohustus ei võiks teatud asjaoludel tekkida). Sellest hoolimata võib Teie avaldustest järeldada, et saite vanglalt kirjutusvahendi. 7 päevase ootamise järel. Teie avaldustest ega muudest teadaolevatest andmetest ei ilmne, et tegemist oleks olnud olukorraga, mil Teie õiguste kaitse vms õiguspositsioon oleks kirjutusvahendi puudumise tõttu selle ajavahemiku vältel kannatanud. Mis puudutab kirjaümbrikke, siis Tallinna Vanglas asjaolude kontrollimisel ilmses, et ümbrike väljastamist kuidagi ei fikseerita, mille tõttu ei ole võimalik ühemõtteliselt ka tuvastada, kas ja mil määral Teile Teie vastavate palvete peale ümbrikke on väljastatud või väljastamata jäetud. Samas olete saatnud õiguskantslerile väikese ajalise vahega kaks kirja (04.09.2015 ja 09.09.2015 saabunud), mis lubab arvata, et tõsiseltvõetavaid raskusi kirjatavete saamisel siiski ei esine. **Kokkuvõtlikult ei anna eeltoodu põhjust väita, et Teie õigusi oleks rikutud kirjutusvahendite või ümbrike väljastamisel.**

Olete arvamusel, et kamber, kus viibite, on liiga väike, et mahutada 6 kinnipeetavat, kambris ei ole õhku ega sooja vett ja sooja veega pesta saab end vaid kord nädalas. Õiguskantsleri nõunik külastas kambrist, milles viibite (kamber nr 452) ja kamber on küll kuuekohaline, ent seal oli õiguskantsleri nõuniku visiidi ajal magamisase, mida ei kasutatud ja kõik märgid näitasid, et kambris on realselt vaid 5 kinni peetavat isikut. Vanglateenistuse ametnike sõnul ongi selles kambris enamasti 5 isikut ning vähemalt valdava osa ajast, mil Te selles kambris viibisite, olete

kambris olnud viiekesi.² Kambri mõõtmisel ilmnes, et kambri nr 452 on tõepoolest ligikaudu 22m² põrandapinda ja lisaks sellele veel sanitaarruum (umbkaudu 1,6m²). Küllap sõltub kambri sisekliima (temperatuur, õhuringlus jms) teatud määral välistest ilmaoludest ning akende avatusest ja võib seetõttu eri ajal olla erinev, ent 25.09.2015 kambri viibides ei sedastanud õiguskantsleri nõunik, et kambri õhuringlus jätnuks tõsiselt soovida.

Justiitsministri 30.11.2000 määruse nr 72 „Vangla sisekorraeeskiri“ § 6 lg 6 kohaselt peab kinni peetaval isikul kambri olema vähemalt 3 m² põrandapinda. Viie kinni peetava isiku puhul kambri nr 452 oleks seega põrandapinda ühe kinni peetava isiku kohta üle 4m² ja kui tõesti oletada, et teatud aja vältel võis olla kambri ka 6 isikut, siis (nagu Te ise arvutasite) ligikaudu 3,6m².

Laskumata detailsesse arutellu, võib kokkuvõtlikult tõdeda, et Euroopa Inimõiguste Kohus (EIK) on kambrite ülerahvastatuse puhul viimasel ajal lähtunud kujutlusest, et isikliku ruumi osas tuleb igale kinnipeetavale tagada: a) isiklik magamiskoht, b) vähemalt 3 m² isiklikku ruumi ning c) võimalus vabalt liikuda mööbli vahel. Ükskõik millise tingimuse mittetäitmisel tõusetub Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 3 rikkumise eeldus. Lisaks eelnevale tuleb tagada igale kinnipeetavale võimalus kehalisteks harjutusteks värskes õhus ning üldised tingimused nagu loomulik valgus, ventilatsioon, tualeti privaatse kasutamise võimalus.³

Kambri nr 452 osas ei ole põhjust arvata, et seal valitseks inimväärikust alandavad tingimused. Nentida ei saa kahtlusteta ja ülemäärast ruumipuudust ei siseriigi kehtiva õiguse ega ka EIK praktika valguses, olemas on võimalus privaatset tualetti kasutada, ruumis on aken, mida saab osaliselt avada. Kehtiv õigus ei näe otsesõnu ette, et kambri peaks olema võimalus kasutada sooja vett ning VangS § 50 lg 1 kohaselt peab vanni või dušši võimaldama vähemalt kord nädalas. **Seega ei saa ka kambri olmetingimuste osas väita, et need oleks kahtlusteta inimväärikust alandavad.**

Eelnevaga ei ole soovitud öelda, et Tallinna Vangla ja spetsiifiliselt kambri 452 elutingimused ei võimaldaks ei vajaks mõistlikku parendamist ja vastavaid erinevaid soovitusi Tallinna Vangla hoonete elutingimuste osas on õiguskantsler varasemalt ka teinud. Samas on selge, et hüppelist edasiminekut olmetingimuste osas on põhjust oodata, kui valmivad Tallinna Vangla uued hooned.

Kaebate, et jalutuskäigule ei ole septembri algusest lubatud kaasa võtta vett. Tallinna Vangla II üksuse juhi sõnul ei ole Tallinna Vangla kodukorra kohaselt tavapäraselt joogivee jalutuskäigule kaasavõtmine lubatud olnud ning erandina võimaldati seda suveperioodil 01.06.-31.08. Tallinna Vangla direktori 31.01.2013 käskkirjaga nr 20 kinnitatud Tallinna Vangla kodukorra p 4.8 joogivett värskes õhus jalutamisele kaasa võtta lubatud esemete seas ei maini. **Kuna antud küsimus on reguleeritud vangla kodukorras, siis jääb Teie avaldus ses osas ÕKS § 25 lg 3 punkti 4 alusel läbi vaatamata, kuna Teil on võimalus vastavat kodukorra punkti vaidlustada vaidemenetluse korras.**

Te ei ole rahul ka Teile Tallinna Vanglas osutatud tervishoiuteenustega. Teie pöördumistest on näha, et rahuolematu ei ole Te mitte asjaoluga, et Te ei oleks tervishoiuteenuse osutaja vastuvõtule pääsenud, vaid sellega, kuidas tervishoiuteenuse osutaja (meedik) on Teid ravinud ja milliseid toiminguid seejuures teinud või tegemata jätnud. Senise valdava kohtupraktika kohaselt on tervishoiuteenuse osutamine, sealhulgas ka teenuse osutamise või sellest keeldumisega

² Üksikasjalike andmete hankimine võtaks omajagu aega, ent asjaolusid arvestades ei ole see tarvilik.

³ Vt nt Euroopa Inimõiguste Kohtu 04.12.2014 otsus asjas nr 8067/12, Lonić vs Horvaatia, p 70-71.

tekitatud kahju hüvitamine (isegi, kui tegemist on vangla koosseisus olevas tervishoiutöötajaga) võlaõiguslik suhe, mida reguleerib peamiselt võlaõigusseadus. Vangla tervishoiutöötaja tegutseb tervishoiuteenuse osutamisel kutseala esindajana, mitte aga avaliku võimu ülesandeid täites, tervishoiuteenuse osutamise vajaduse tuvastab VangS § 52 lg-le 2 tuginedes vangla arst ning tegemist on meditsiinilise otsustusega eraõiguslikus suhtes, mitte aga haldusotsusega ja sellest suhtest tekkinud vaidlused lahendatakse tsiviilkohtumenetluses maakohtus. Samuti ei ole kohtupraktikas mööndud kinni peetava isiku subjektiivset õigust nõuda meditsiiniliste uuringute või ravi läbiviimist vastavalt enda soovile.⁴ **Õiguskantsleril puudub nn ombudsmanina tegutsedes õigus kontrollida eraõiguslikke suhteid ja seetõttu ei ole lähtudes ÕKS § 19 lõikest 1 ja ÕKS § 25 lõikest 1 võimalik menetleda Teie kaebusi seoses osutatud tervishoiuteenuste kvaliteediga Tallinna Vanglas**

Lugupidamisega

Ülle Madise

Koopia: Tallinna Vangla (talv.info@just.ee)

Indrek-Ivar Määrits 693 8406
Indrek-Ivar.Maarits@oiguskantsler.ee

⁴ Vt RKHKo 21.12.2010, nr 3-3-1-69-10, p 9-10.